

**VOORBEELD VAN DE BESCHRIJVING VAN EEN GESLACHT MET DE DAAR-
TOE BEHOORENDE SOORTEN.**

BRACHYPODIUM Palisot de Beauvois, 1812.

Aartjes in een enkelvoudigen aarvormigen tros met eindaartje, zeer kort gesteeld, veelbloemig, eerst cylindervormig, later zijdelings samengedrukt. Kelkkafjes ongelijk, op den rug afgerond, veelnervig; kroonkafje uit den top genaald; palea met kam-

vormig gewimperde kielen. Vruchtbeginsel met stijl op den top. Vrucht door kroonkafje en palea ingesloten, lijnvormig, gegroefd, met lijnvormige navelvlek.

Dit geslacht, waarvan slechts een gering aantal soorten bekend zijn, komt in geheel Europa voor; verder in het gematigde deel van Azië, op de hooggebergten van Afrika, en adventief in Noord-Amerika.

Zie voor de Zuid-Europeesche soorten, die adventief zouden kunnen voorkomen: A. SAINT YVES, in *Candollea* 5 (1934), 427 sqq.

- 1a Overblijvend, helmknoppen lijnvormig, ongeveer 5 mm lang 2
- b Eénjarig, helmknoppen zeer klein, elliptisch, ongeveer 1 mm lang *Br. distachyum*
- 2a Kafnaalden langer dan de helft van het kroonkafje, voor den bloei zwak samen-
gebundeld. Zodevormende planten *Br. sylvaticum*
- b Kafnaalden korter dan de helft van het kroonkafje. Uitloopers vormende
planten *Br. pinnatum*

Sectie *Trachynia* Nyman, 1882.

1. *Brachypodium distachyum* Römer et Schultes, 1817. Afgebroken Kortsteel.

Eénjarig. Stengels talrijk, rechtopstaand of geknikt opstijgend, 15—30 cm hoog, kaal, glad, met 3—4 dichtbehaarde knopen. Scheeden los, glad, kaal of soms de bovenste een weinig behaard; ligula ongeveer 1.5 mm lang, afgerond of afgeknot, met iets gewimperden top; bladschijven vlak, 2—3 mm breed, van de basis af toegespitst, ruw, meest aan den voet en langs de randen behaard. Aarvormige tros met 1 tot 5 aartjes, 3—6 cm lang, de hoofdas rechtopstaand, dik, met breede groeven; aarsteeltjes kort, tot 1 mm. Aartjes gedurende den bloei plat samengedrukt, 10—15-bloemig, 2—3 cm lang. Kelkkafjes ongelijk, het eerste 5-nervig, 5—6 mm lang, het tweede spits, 7-nervig, 7—8 mm lang, op den rug ruw; kroonkafje 8—10 mm lang, met naald, die tot 1.5 maal zoo lang is als het kafje, op den rug ruw, zelden iets behaard; palea korter dan het kroonkafje, langs de kielen lang kamvormig gewimperd, de haren in het bovenste deel buiten het kroonkafje uitstekend. Helmknoppen elliptisch, zeer kort, nooit langer dan 1 mm.

Adventief uit Zuid-Europa, waar ze groeit op akkers, langs wegen en op steenachtige plaatsen.

De in ons land aangetroffen exemplaren behooren tot de var. *genuinum* Willkomm Prodr. fl. Hisp., 1 (1861), 112: bladeren alle vlak, zonder dikken gegolfden rand.

Behalve de subvar. *typicum* St. Yves (= *genuinum* Willkomm s. str.) is bij Tilburg als woladventief gevonden de subvar. *multiflorum* St. Yves [= f. *pentastachya* Ascherson et Gräbner Syn., II, 1 (1901), 639]; deze is veel krachtiger en hoger met rechtopstaande stengels, terwijl de tros uit 4—6 aartjes bestaat. In 1821 kwam nog bij Nijmegen voor de f. *macrostachyum* St. Yves, met tot 20-bloemige aartjes; sindsdien verdwenen. Bij Gorinchem is nog aangevoerd de f. *monostachyum* Gussone Fl. Sic., 1 (1842), 72, met een tot het eindaartje gereduceerden tros.

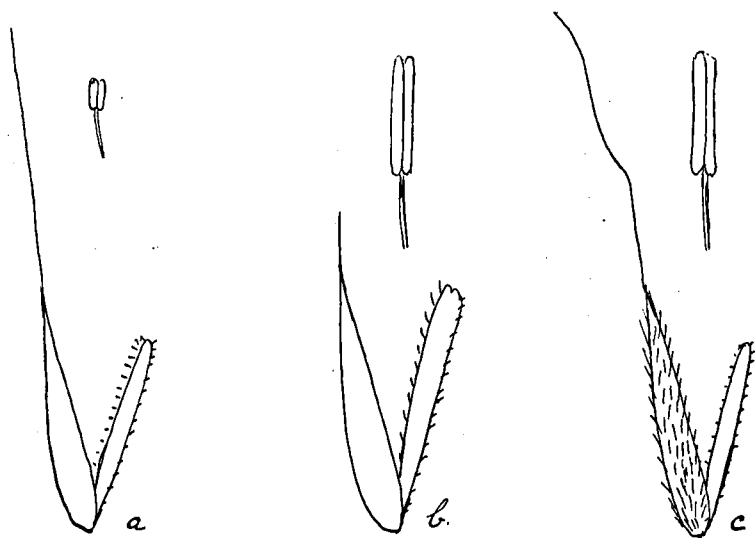
Sectie *Eubrachypodium* Ascherson et Gräbner, 1901.

2. *Brachypodium pinnatum* Palisot de Beauvois, 1812. Gevinde Kortsteel.

Overblijvend, met vrij ver kruipende rhizomen. Stengels rechtopstaand, 40—90 cm hoog, ver uit de bovenste scheeden stekend, onder de bloeiwijze rolrond, gestreept, glad, met weinig knopen. Bovenste scheeden meest kaal, onderste meest dicht en kort behaard; ligula bij niet bloeiende spruiten zeer kort, aan de bloeiende stengels tot 2 mm lang, afgeknot; bladschijf vlak, 3—7 mm breed, naar boven toe in lengte

afnemend, soms naar den top toe samengerold, lichtgroen, kaal tot ruw en behaard. Tros met 6—9 aartjes; hoofdas sterk gegroefd; aartjes kortgesteeld (1 mm), meest 10-bloemig, 20—25 mm lang; internodiën 1.5—2 mm lang, kort behaard of kaal. Kelkkafjes ongelijk, het onderste 5—7, het bovenste 8—10 mm lang, smal en spits, dikwijls behaard; kroonkafje 7—9 mm lang, eindigend in een 2—4 mm lange naald, die vooral aan de onderste bloemen zeer veel korter is dan het kafje, meest dicht behaard. Palea bijna even lang als het kroonkafje, aan den top afgeknot of uitgerand. Helmknoppen 5—5.5 mm lang, oranjekeurig.

Algemeen in het krijtdistrict, langs wegen, onder kreupelhout en op de zonnige hellingen, hier plaatselijk een belangrijk deel der grasvegetatie uitmakend, door de geelgroene kleur reeds uit de verte te herkennen. In associaties van het *Bromion erecti* (*Mesobrometum*) soms zelfs domineerend. Verder op oude buitenplaatsen langs

a meeldraad en kafjes van *Brachypodium distachyum*, b van *Brachypodium pinnatum*, c van *Brachypodium sylvaticum*.

den IJssel (het Hassink bij Gorsel en het Zalkerbosch); een enkele maal adventief, bijvoorbeeld op het stationsterrein te IJsselmonde. Bloeit van Juli tot Augustus.

Door geheel Europa buiten het arctische gebied voorkomend, ook in Azië en Noord-Afrika; in Noord-Amerika adventief, in Australië hier en daar genaturaliseerd.

Vormen:

Var. *vulgare* Koch Syn., ed. 2 (1837), 818. Aartjes behaard. In ons land de gewone vorm.

f. *megastachyum* Uechtritz in Ascherson et Gräbner Syn., II, 1 (1901), 633. Aartjes groot, tot 20-bloemig. Enkele malen gevonden.

f. *minus* Schur Enum. pl. Transsilv. (1866), 799. Plant laag, tot 2 dm, met smalle bladeren, korte pluim en weinigbloemige aartjes. Op droge krijthellingen.

Var. *rupestre* Reichenbach Ic., 1, 6 (1834), t. 16. Aartjes kaal, plant meest forsch, met weinig behaarde scheeden en bladeren. Zeldzamer dan de vorige variëteit (Maastricht, Gerendal, Oud-Valkenburg).

Een enkele maal zijn de volgende monstrositeiten gevonden: m. *ramosum*, waarbij de tros in het onderste deel vertakt is, m. *bracteatum*, met een verlengd schutblad onder den tros, en de m. *viviparum*.

3. *Brachypodium sylvaticum* Römer et Schultes, 1817. Bosch kort steel.

Overblijvend, zodevormend zonder uitlopers of rhizomen. Stengels 60—90 cm hoog, rechtopstaand of aan den voet geknikt, meer of minder behaard, ver uit de bovenste scheeden stekend met vele behaarde knopen; scheeden gespleten, los, alle dicht en meest lang behaard; ligula ongeveer 3 mm lang, spits of aan den top ingescheurd; bladschijven vlak, langzaam toegespitst, meest donkergroen, overhangend, 5—10 mm breed met gewimperde randen, de onderkant met de breede witte hoofdnerf dikwijls naar boven gekeerd. Tros met 6—10 aartjes, meest overhangend; aartjes kortgesteeld (1 mm), 8—15-bloemig, 2—3 cm lang; internodiën ongeveer 2 mm lang, met korte stekelharen bezet. Kelkafjes ongelijk, het onderste 7, het bovenste 9 mm lang, met breede basis en spits toeloopend, meestal ruw of behaard; kroonkafje 10—12 mm lang, van het midden af toegespitst in een naald, die langer is dan het kafje, kaal tot dichtbehaard. Palea iets korter dan het kroonkafje. Helmknoppen 5—6 mm lang, geel.

Typische boschplant: in de krijtzone algemeen in loofbosschen en onder hakhout, ook op löss; verder vrij algemeen in de bosschen in het Oosten van ons land, langs den Veluwerand, en in het binnenduin van Zeeland tot Bergen.

Bloeit iets later dan de vorige soort, waarvan zij zich behalve door de zodevormende groeiwijze en den overhangenden tros met langgenaalde aartjes ook door de bladeren onderscheidt.

Door geheel Europa buiten het arctische gebied voorkomend; in Voor-Azië en Japan, en Noord-Afrika. Adventief en gekweekt in Noord-Amerika en Australië.

Naar de beharing onderscheidt men:

Var. *typicum* Beck Fl. Nied. Oesterr. (1890), 110. Aartjes kaal.

Var. *dumosum* Beck (ibidem). Aartjes behaard.

De in ons land gevonden planten bezitten voor het overgrootste deel min of meer behaarde aartjes; de beharing varieert echter van lang-fluweelachtig tot alleen aan den top eenige korte haartjes. Planten met geheel kale aartjes zijn zeldzaam.

Naar de habitus onderscheidt men wel:

f. *minus* Jansen et Wachter Prodr. Fl. Bat., ed. 2 (1916), 2390. Tros met 2—3 arm-bloemige aartjes.

f. *majus* Lange Haandb. Danske Fl., ed. 4 (1886), 50. Tros met 8—10 veelbloemige aartjes, die dan 3—4 cm lang zijn.

Allerlei tusschenstadiën komen voor.

Planten met aan den voet liggende stengels, die aan de knopen wortelen, rekent men tot de f. *prorepens* Ascherson et Gräbner Syn., II, 1 (1901), 636. Valkenburg.

De m. *ramosum*, met vertakte bloeiwijze, is in ons land nog niet gevonden; wel zijn uit Zuid-Limburg vormen bekend, waarbij zich op de onderste tand van de hoofdas 2 aartjes hebben ontwikkeld.